

Wojewódzki Komitet Ochrony Pamięci
Walk i Męczeństwa
w Katowicach
ul. Jagiellońska 25
40 – 032 Katowice

K A R T A E W I D E N C Y J N A
miejsca pamięci
na terenie gminy GLIWICE

Nr ewidencyjny
WKOPWiM.....12/76-60
CKMPN.....

Śląski Urząd Wojewódzki
w Katowicach
Wydział Spraw Obywatelskich i Migracji
40-032 Katowice, ul. Jagiellońska 26
000614259
-8-

<p>1. MIEJSCOWOŚĆ (GMINA) położenie obiektu</p> <p>Miasto Gliwice Cmentarz Żydowski ul. Poniatowskiego</p>	<p>2. RODZAJ OBIEKTU (tablica, płyta, obelisk, pomnik, kościół, cmentarz, grób, obóz, więzienie, miejsce walk itp.)</p> <p>Zbiorowa mogiła wojenna ku czci 76 Żydów ofiar obozu KL Auschwitz Obeliski kamienny z napisem</p>	<p>3. TREŚĆ NAPISU</p> <p>Napis dwujęzyczny z gwiazdą „ZGINĘLI ŚMIERCIĄ MĘCZEŃSKĄ Z RĄK SIEPACZY HITLEROWSKICH KU WIECZNEJ HAŃBIE FASZYZMU NIEMIECKIEGO”</p>	<p>4. DATA POWSTANIA OBIEKTU, AUTOR, FUNDATOR</p> <p>Brak danych</p>		
<p>5. OCENA STANU UTRZYMANIA OBIEKTU (uszkodzenia, daty remontów, wandalizm, kradzieże, daty remontów itp.)</p> <p>Wymaga renowacji, uszkodzona tablica, obelisk zanieczyszczony</p>	<p>6. RODZAJ MATERIAŁU (wymiary obiektu)</p> <p>betonowy obelisk z tablicą granitową 1,5 m x 0.8 m</p>	<p>7. PATRONAT</p> <table border="1"> <tr> <td data-bbox="1124 1094 1346 1345"> <p>Spółeczny</p> </td><td data-bbox="1346 1094 1594 1345"> <p>administracyjny</p> <p>Gmina Wyznaniowa Żydowska Gliwice</p> </td></tr> </table>	<p>Spółeczny</p>	<p>administracyjny</p> <p>Gmina Wyznaniowa Żydowska Gliwice</p>	<p>8. LITERATURA (czy obiekt jest ujęty w przewodnikach, inne opisy, brozury, opracowania, artykuły prasowe, książki itp.)</p> <p>1. Przewodnik Turystyczny Gliwice i okolice, autor Piotr Rosaszkowski wyd. UM w Gliwicach oraz Biuro Prasowe i Promocji miasta str. 80</p>
<p>Spółeczny</p>	<p>administracyjny</p> <p>Gmina Wyznaniowa Żydowska Gliwice</p>				

<p>9. MIEJSCE NA FOTOGRAFIE OBIEKTU</p> <p><i>Miejsce pamięci zaliczone do grobownictwa wojennego na terenie województwa śląskiego Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych /Dz.U. Nr 39, poz. 311 z późn. zm./</i></p>	<p>10. DANE HISTORYCZNE DOTYCZĄCE OBIEKTU</p> <p>Miejsce poświęcone 76 Żydom zamordowanym w 1945 roku podczas ewakuacji obozu KL Auschwitz</p>	<p>11. DATA ZAPROWADZENIA KARTY</p> <p>Grudzień 2003r. <i>Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach Wydział Spraw Obywatelskich i Migracji 40-032 Katowice, ul. Jagiellońska 25 000514259 Nysko w ewid. woj. 5.01.04r. KJ</i></p>	<p>12. DODATKOWE UWAGI</p>
	<p>13. LOKALIZACJA OBIEKTU</p> <p>Teren cmentarza wyznaniowego żydowskiego)</p> <p>Gliwice – Zatorze ul. Poniatowskiego</p>	<p>14. PROWADZĄCY KARTĘ (imię i nazwisko)</p> <p>Barbara Grabowska inspektor W.P.G. i U.K.</p> <p>Pieczęć i podpis Prezydenta</p> <p><i>Zastępca Prezydenta Miasta PIOTR WIECZOREK</i></p>	<p>15. UWAGI Z PRZEPROWADZONYCH KONTROLI. STAN OBIEKTU</p> <p>Wymaga renowacji</p>

żeńską im. E. Plater, której instruktorka Wanda Jordan-Łowińska została komendantką chorągwi śląskiej ZHP w Katowicach.

W centrum dzielnicy neoromański kościół p.w. św. Antoniego z lat 1925-1927. Przed kościołem figura św. Jerzego na cokole z zatartymi niemieckimi inskrypcjami ku czci ofiar I wojny światowej. W latach 1931-1934 tutejszym proboszczem był Henryk Grzondziel (1897-1968), od 1959 r. biskup pomocniczy administratora apostolskiego Śląska Opolskiego. Na cmentarzu grób powstańca śląskiego Jakuba Jachnika, poległego w 1921 r. W budynku dawnej Szkoły Podstawowej nr 12 mieści się Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna im. Janusza Korczaka. W ścianę budynku wmurowana w 1994 r. tablica upamiętniająca powstanie tu w 1919 r. drużyny harcerskiej.

Zatorze

Dzielnica ta powstała na początku XX w. na północ od linii kolejowej Gliwice-Katowice, pomiędzy Szobiszowicami, Żernikami i obecnym Parkiem Kultury i Wypoczynku, liczy 5,4 tys. mieszkańców. Mieszczą się tu duże Zakłady Naprawcze Lokomotyw Elektrycznych, powstałe w 1902 r. Do 1970 r. remontowano tu parowozy. Remonty elektrowozów wykonywane są od 1962 r. Inne obiekty przemysłowe na Zatorze to przedsiębiorstwa „Metalchem” i „Gliwent”, a także Instytut Farb i Lakierów. Od strony Szobiszowic Osiedle Millenium I z lat 1960-1965 i Osiedle Millenium II z lat 1979-1985, łącznie dla 16,2 tys. mieszkańców.

Przy ul. Lipowej 3 budynek z około 1890 r., przed nim dwie latarnie z około 1910 r. Pod nr 36 modernistyczny budynek mieszkalny z około 1930 r. Przy ul. Poniatowskiego nowy cmentarz żydowski założony w 1904 r., z dużym neogotyckim domem przedpogrzebowym z 1935 r. projektu architekta Mayera. W centrum cmentarza pomnik ku czci poległych w czasie I wojny światowej z 1932 r., a przy ogrodzeniu mogiła 76 Żydów, zamordowanych w 1945 r. podczas ewakuacji obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu. Obok Cmentarz Lipowy z neogotycką kaplicą z 1903 r. i dwoma pomnikami ku czci ofiar I wojny światowej. Dalej przy ul. Poniatowskiego neogotycka wieża ciśnień z 1898 r. i stadion GKS „Piast”.

Przy ul. Okrzei neogotycki gmach Szkoły Podstawowej nr 18 i gmach Górnośląskiego Centrum Edukacyjnego z około 1930 r. Naprzeciw szkoły ekspresjonistyczny kościół p.w. Chrystusa Króla z 1935 r. Wokół szkoły nr 18, przy ul. Bienka zespół domów robotniczych z lat 1908-1914, na domu nr 12 tablica pamiątkowa ku czci Horsta Bienka (1930-1990), autora tetralogii gliwickiej, który tutaj mieszkał do 1945 r. Przy ul. Chorzowskiej kilka eklektycznych i secesyjnych kamienic oraz kościół p.w. Świętej Rodziny z 1901 r., na planie krzyża greckiego, a także budynek Technikum Kolejowego z 1965 r. Przy ul. Młodego Hutnika budynek dawnego hotelu robotniczego, przebudowany na Drugi Urząd Skarbowy, obsługujący część Gliwic i powiat gliwicki.

Na granicy z Zabrzem Park Kultury i Wypoczynku. W gliwickiej części parku mieści się muszla koncertowa, restauracja, górką saneczkowa i tereny zabaw dla dzieci.

Żerniki

W granicach Gliwic od 1927 r., liczą 7,2 tys. mieszkańców. Wieś wzmiankowana z 1297 r. Pierwotna nazwa wsi brzmiała Żerdniki, a do obowiązków jej mieszkańców należało stawianie książęcych namiotów na żerdziach. Wieś należała częściowo do kamery gliwickiej, a część była własnością prywatną, często zmieniającą właścicieli. Od 1835 r. Żerniki były w rękach rodziny von Groeling. Na początku XX w. powstały tutaj liczne polskie organizacje, w 1920 r. została założona drużyna harcerska, a w latach 1924-1932 działała polska szkoła mniejszościowa.

Przy skrzyżowaniu ulic Elsnera i Żernickiej kaplica z 1903 r. z rzeźbą św. Jana Nepomucena. Przy niej niepozorna kapliczka przydrożna w kształcie ośmiobocznego słupa, zbudowana w związku z zarząq w 1828 r. Przy ul. Kopernika pomnik ku czci poległych w czasie I wojny światowej.

Na wschodzie, pod lasem Osiedle Żerniki - kolonia domków jednorodzinnych z okresu międzywojennego. W latach 1981-1995 od strony Szobiszowic wybudowano Osiedle Obrońców Pokoju dla 3,9 tys. mieszkańców.

בן
קדושים שנהרגו
ע"י האכזרים ההיטלרניים
ז' שבט תש"ה לפק
ד' ינקום דמם
הנצבה

ZGINIELI SYMIONA MIECZEŃSKA
Z RAM. WSPACZY HITLEROWSKICH
KW. WIECZNEJ HONORU
FASZYZMU NIEMIECKIEGO.

10:30:15

Zbigniewa matka wojenna jej cni
76 żydów ofiar doboru KL Auschwitz

Glinice 12/76

Miejsce pamięci zaliczone
do grobownictwa wojennego
na terenie województwa śląskiego
Ustawa z dnia 28 marca 1933 r.
o grobach i cmentarzach wojennych
/Dz.U. Nr 39, poz. 311 z późn. zm./

620 111+030
118 111+030
118 111+030
<No. 0A> 01 2

Glinice
cmentarz żydowski
fab. 12

Glinice 12/76

Wolona mogiła
wojenna tu ci
76 Żydbw ofiar
oboru KL Auschwitz

Miejsce pamięci zaliczono
do grobownictwa wojennego
na terenie województwa śląskiego
Ustawa z dnia 28 marca 1933 r.
o grobach i cmentarzach wojennych
Dz.U. Nr 39, poz. 311 z późn. zm.

2008 r.

פֿ'נ
קדושים שנהרגו
ע" האכזרים ההיטלר'יים
ז שבט תשה לפק
ד' ינקום דמם
תוצבה

ZGINĘLI ŚMIERCIĄ MĘCZENSKĄ
Z RĄK SIEPACZY HITLEROWSKICH
KU WIECZNEJ HANBIE
FASYZMU NIEMIECKIEGO.

Zbiórka mogił wojennych dla
76 tysięcy ofiar oborn KL Auschwitz

Glinice 12/76

Miejsce pamięci zostało
do grobownictwa wojennego
na terenie województwa śląskiego
Ustawa z dnia 28 marca 1933 r.
o grobach i cmentarzach wojennych
/Dz.U. Nr 39, poz. 311 z późn. zm./

2003r.

פ'נ'
קדושים שנהרגו
ע"י האכזרים ההיטלריים
ז שבת תשה לפק
ד' ינקום דמם
תוצבה

ZGINĘLI ŚMIERCią MĘCZEŃSKĄ
Z RĄK SIEPACZY HITLEROWSKICH
KU WIECZNEJ HAŃBIE
FASZYZMU NIEMIECKIEGO.

Lbionowa mogiła wojenna tu stoi
76 tysięcy ofiar obozu KL Auschwitz

Glinice 12/76

Miejsce pamięci załączono
do grobownictwa wojennego
na terenie województwa śląskiego
Ustawa z dnia 28 marca 1933 r.
o grobach i cmentarzach wojennych
/Dz.U. Nr 39, poz. 311 z późn. zm./

<No. 11A> of 2 018 111+035